

प्रथते Ms. 11. 15. -3 To become famous or celebrated; अतस्तदाख्यया तीर्थं पावनं भुवि पप्रथे R. 15. 101; अतोऽस्मि लोके वेदे च प्रथितः पुरुषोत्तमः Bg. 15. 18; Śi. 9. 16; 15. 23; Ku. 5. 7; Me. 24; R. 5. 65; 9. 76. -4 To appear, arise, come to light; श्रमो नु तासां मदनो नु पप्रथे Ki. 8. 53. -5 To occur (to mind). -II. 10 U. (प्रथयति-ते, प्रथित) 1 To spread abroad, proclaim; सज्जना एव साधूनां प्रथयन्ति गुणोत्करम् Dri. Ś. 12; Bk. 17. 107; जगद्भ्रमणकौतुकचलितरामकीर्त्यङ्गनाप्रयाण-पटहध्वनि प्रथयति स्म ताराध्वनिः Rāmāyaṇachampū. -2 To show, manifest, display, evince, indicate; परमं वपुः प्रथयतीव जयम् Ki. 6. 35; 5. 3; Śi. 10. 25; Ratn. 4. 13; Ś. 3. 14. -3 To increase, enlarge, enhance, augment, stretch; अवस्था वस्तुनि प्रथयति च संकोचयति च Bh. 2. 45. -4 To disclose. -5 To spread, extend. -6 To throw, cast. -7 To celebrate (प्रथयति); L. D. B.

प्रथनम् [प्रथ-ल्युट्] 1 Spreading, extension. -2 Scattering. -3 Throwing, projecting. -4 Showing, evincing, displaying. -5 A place where anything is spread. -6 Celebrating, proclaiming.

प्रथस् n. Ved. Extension.

प्रथम [प्रथ-अमच्] (Nom. pl. m. प्रथमे or प्रथमाः) 1 First, foremost; मखांशभाजां प्रथमो मनीषिभिस्त्वमेव देवेन्द्र सदा निगद्यसे R. 3. 44; H. 2. 39; Ki. 2. 44. -2 First, chief, principal, most excellent or eminent, matchless, incomparable; Śi. 15. 42; एष वै प्रथमः कल्पः प्रदाने हव्यकव्ययोः Ms. 3. 147. -3 Earliest, most ancient, primary. -4 Prior, previous, former, earlier; प्रथमसुकृता-पेक्षया Me. 17; नामधेयं गुरुश्वके जगत्प्रथममङ्गलम् R. 10. 67. -5 (In gram.) The first person (= third person according to European phraseology). -मः 1 The first (third) person. -2 The first consonant of a class. -3 (In math.) The sum of the products divided by the difference between the squares of the cosine of the azimuth and the sine of the amplitude. -मा The nominative case. -मम् ind. 1 first, firstly, at first; उमास्तनो-द्भेदमनुप्रवृद्धो मनोरथो यः प्रथमं बभूव Ku. 7. 24; R. 3. 4. -2 Already, previously, formerly; प्रथमोदितम् aforesaid; तमभ्यनन्दत् प्रथमं प्रबोधितः प्रजेश्वरः शासनहारिणा हरेः R. 3. 68. -3 At once, immediately. -4 Before; यात्रायै चोदयामास तं शक्तेः प्रथमं शरत् R. 4. 24; उत्तिष्ठेत् प्रथमं चास्य चरमं चैव संबिशेत् Ms. 2. 194. -5 Newly, recently. प्रथमम्-अनन्तरम् or ततः or पश्चात् first, afterwards; प्रथमात् firstly, for the first time; प्रथमतः 1 At first, firstly. -2 previously. -3 immediately. -4 before, in preference to (gen.). -Comp. -अर्धः, -धर्मः the first half. -आगामिन् a. first mentioned. -आदेशः placing at the beginning. -आश्रमः the first of the four stages in the religious life of a Brāhmaṇa; i. e. Brahmacharya; शरीरबद्धः प्रथमाश्रमो यथा Ku. 5. 30. -इतर a. 'other than first', the second. -उदित a. first uttered; उवाच धात्र्या प्रथमोदितं वचः R. 3. 25. -उत्पन्न a. first-born. -कल्पः 1 the best course to adopt. -2 an excellent suggestion or idea. -कल्पित a. 1 first

thought out. -2 first in rank or importance. -कुसुमः white marjoran. -गर्भः a. pregnant for the first time. -गिरिः the Eastern mountain; द्वित्रेषु बुमणिकेषु शेखरत्वं प्रातेषु प्रथमगिरिः प्रयाति सोऽयम् Rām. Ch. 7. 49. -ज a. 1 first-born. -2 original, primary. -दर्शनम् first sight. -दिवसः the first day; आषाढस्य प्रथमदिवसे Me. 2. -नवनीतम् 1 the butter which appears first after churning. -2 the milk of a cow at the time when hundred days have elapsed after her delivery. -निर्दिष्ट p. p. first mentioned. -पुरुषः the first person (= third person according to the English system of treating Sanskrit grammar); अथवा अस्तिर्भवतीतिपरः प्रथमपुरुषे प्रयुज्यमानोऽप्यस्तीति ŚB. on MS. 11. 2. 2. -मङ्गल a. highly auspicious. -यौवनम् early youth or age, youthful state. -वयस् n. early age, youth. -वसतिः the original home. -विज्ञा Ved. a first wife. -विरहः separation for the first time. -वृत्तान्तः antecedents, former circumstances. -वैयाकरणः 1 the most distinguished grammarian. -2 a beginner in grammar. -श्री a. One who has just become rich or fortunate. -श्रुत a. heard for the first time; न हि प्रथम-श्रुताच्छब्दात् कश्चिदर्थं प्रत्येति ŚB. on MS. 1. 1. 6. -साहसः the first or lowest of the three degrees of punishment or fine; पणानां द्वे शते सार्धे प्रथमः साहसः स्मृतः Ms. 8. 138. -सुकृतम् former kindness or service.

प्रथमक a. First, foremost.

प्रथा Fame, celebrity; अतः श्रियः पतिरिति प्रथामगाः Śi. 15. 27.

प्रथित p. p. 1 Increased, extended. -2 Published, proclaimed, spread, declared; प्रथितयशासां भासकविशोमि-कविमिआदीनाम् M. 1; तेनावतीर्य तुरगात् प्रथितान्वयेन R. -3 Shown, displayed, manifested, evinced; उवाच प्रथितं वचः Rām. 2. 2. 1. -4 Famous, celebrated, renowned, well known; यज्जीव्यते क्षणमपि प्रथितं मनुष्यैर्विज्ञानशौर्यविभवायुगुणैः समेतम्। तन्नाम जीवितम् ... Pt. 1. 24; Ku. 5. 7. -5 Intent upon, engaged in, devoted to. -6 Spread, stretched. -तः N. of Viṣṇu; अच्युतः प्रथितः प्राणः V. Sah.

प्रथितिः f. Celebrity, fame.

प्रथिमन् m. Breadth, greatness, extension, magnitude; प्रथिमानं दधानेन जघनेन घनेन सा Bk. 4. 17; (गुणाः) प्रारम्भसूक्ष्माः प्रथिमानमापुः R. 18. 49; Mv. 5. 15.

प्रथिविः f. The earth.

प्रथिष्ठ a. Largest, widest, broadest; (superl. of पृथु q. v.).

प्रथीयस् a. (-सी f.) 1 Larger, wider, broader. -2 More celebrated; कथा प्रथीयसी A. Rām. 1. 6. 3. (compar. of पृथु q. v.).

प्रथु a. Wide, wide-spread. -युः An epithet of Viṣṇu.

प्रथुकः Rice parched and flattened (cf. पृथुकः); (Mar. पोहे).